

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 marca 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że A. J. nienależnie pobrał świadczenia za okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 sierpnia 2017 roku w łącznej kwocie 6572,56 zł z tytułu renty rodzinnej po zmarłym ojcu. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 sierpnia 2017 roku w kwocie 6572,56 zł oraz odsetek za okres od dnia 11 stycznia 2017 roku do dnia 14 marca 2018 roku tj. do dnia wydania decyzji w kwocie 406,02 zł, łącznie 6978,58 zł.

/decyzja - k. 117 akt ZUS/

W dniu 19 kwietnia 2018 roku wnioskodawca A. J. złożył odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i nieobciążanie go wyżej wskazaną kwotą z tytułu nienależnego świadczenia. W uzasadnieniu odwołujący podniósł, iż przyznana mu renta rodzinną mogłaby pobierać od dnia 1 stycznia 2017 roku jego matka.

/odwołanie - k. 3/

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 4 maja 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie. Dodatkowo wskazał, że A. J. pobierał rentę rodzinną na podstawie kolejnych zaświadczeń o pobieraniu nauki, z pouczeniem, że renta przysługuje pod warunkiem kontynuowania nauki oraz o okolicznościach dotyczących konieczności podziału renty rodzinnej po raz pierwszy lub ponownie w razie zmiany warunków dotychczasowego podziału ze względu na liczbę osób uprawnionych co zawsze następuje od miesiąca ujawnienia okoliczności przy zastosowaniu odpowiednim przepisu art. 129 ust. 1 i 2 cytowanej wyżej Ustawy emerytalnej. Po złożeniu wniosku o wyłączenie z kręgu osób uprawnionych do renty rodzinnej stanowiącego okoliczność powodującą ustanie prawa do renty prawo do renty ulega ponownego ustaleniu z pominięciem osoby, która złożyła wniosek. Ponowne ustalenie wysokości renty rodzinnej dla pozostałych osób uprawnionych do renty następuje od miesiąca, od którego wstrzymano wypłatę renty tej osobie, nie wcześniej jednak niż od miesiąca zgłoszenia wniosku w tym przedmiocie. Tym samym na wnioskodawcy ciążył obowiązek powiadomienia organu rentowego o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły i złożenia wniosku o wyłączenie z kręgu osób uprawnionych do renty rodzinnej, czego wnioskodawca wcześniej nie uczynił.

/odpowiedź na odwołanie - k. 5-6/

Na rozprawie w dniu 15 listopada 2018 roku wnioskodawca poparł odwołanie, nie kwestionując daty rezygnacji z nauki w szkole, zawartej w zaświadczeniu wystawionym przez (...) Szkołę Policealną dla Dorosłych w M.. Podniósł on jedynie, że w jego ocenie nie powinien zwracać wskazanej w skarżonej decyzji kwoty bowiem przyznana mu w spornym okresie renta rodzinna powinna przejść na jego matkę.

Pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania.

/stanowiska stron z 15.11.2018 r. 00:13:56-00:14:34, 00:17:20-00:17:47- płyta CD k. 15/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca A. J. urodził się w dniu (...) i jest synem M. J., który zmarł w dniu 23.11.2011 roku.

/okoliczność bezsporna, odpis skrócony aktu urodzenia k. 6 akt ZUS, k. 5 akt ZUS – odpis skrócony aktu zgonu M. J./

A. J. na mocy decyzji organu rentowego z dnia 30 stycznia 2012 roku był uprawniony do renty rodzinnej po zmarłym ojcu M. J. od dnia 23 listopada 2011 roku tj. od dnia śmierci ojca do dnia 31 sierpnia 2014 roku. Wraz z wnioskodawcą uprawniona do renty rodzinnej na stałe została także matka wnioskodawcy G. J..

/bezsporne, a nadto decyzja – k. 61-61 odwrót akt ZUS/

W decyzji z dnia 30 stycznia 2012 roku, doręczonej przedstawicielowi ustawowemu (matce) małoletniego wówczas wnioskodawcy, zawarto pouczenie o obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia oraz o obowiązku osoby uprawnionej do renty rodzinnej powiadomienia organu rentowego o okolicznościach powodujących zawieszenie prawa do renty tj. zaprzestanie uczęszczania do szkoły przez osobę powyżej 16 roku życia. Ponadto zawarto pouczenie o możliwości złożenia wniosku o wyłączenie z kręgu osób uprawnionych do renty powodującego, że prawo do renty ulega ponownemu ustaleniu z pominięciem osoby, która złożyła wniosek. Nadto organ rentowy wskazał, że ustalili stały termin płatności renty rodzinnej, tj. 10 dzień każdego miesiąca.

/decyzja – k. 61-61 odwrót akt ZUS/

Kolejna decyzja ZUS z dnia 7 lutego 2012 roku, doręczona matce małoletniego wnioskodawcy, dotycząca przeliczenia renty również zawierała stosowne wyżej wskazane pouczenie oraz informację o terminie płatności renty, tj. 10 dzień każdego miesiąca.

/decyzja – k. 62-62 odw. akt ZUS/

Kolejne decyzje ZUS doręczane wnioskodawcy lub jego matce (upoważnionej do odbioru renty) dotyczące podjęcia wypłaty części renty rodzinnej, wstrzymaniu wypłaty renty, wznowieniu wypłaty części renty rodzinnej również zawierały powyższe pouczenia.

/decyzje – k. 65 -65 odwrót, k. 69-69 odwrót, k. 73-73 odwrót, k. 75-75 odwrót, k. 79-79 odwrót, k. 84-84 odwrót, k. 94-94 odwrót, k. 98-99 odwrót akt ZUS/

W roku szkolnym 2016/2017, tj. od września 2016 roku wnioskodawca był słuchaczem pierwszego semestru (...) Szkoły Policealnej dla Dorosłych w M.. Nauka w szkole trwała 1,5 roku. Planowany termin ukończenia szkoły przypadł na dzień 31 stycznia 2018 r.

/zaświadczenie z dnia 12 września 2016 r. - k. 97 akt ZUS, zaświadczenie z dnia 20 września 2016 r. – k. 102 akt ZUS/

Z dniem 16 grudnia 2016 roku A. J. zrezygnował z kontynuowania nauki w (...) Szkole Policealnej dla Dorosłych w M..

/pismo – k. 113-113 odwrót akt ZUS/

W okresie od stycznia 2017 roku do czerwca 2017 roku wnioskodawca nie uczęszczał do szkoły z uwagi na brak chęci. Ostatni raz wnioskodawca był w szkole na zajęciach w grudniu 2016 roku.

/zeznania wnioskodawcy z 15.11.2018 r. 00:14:34-00:17:20 w zw. z 00:00:44-00:13:56 - płyta CD k. 15/

Wnioskodawca nie poinformował organu rentowego o fakcie zaprzestania uczęszczania do w/w szkoły od stycznia 2017 roku. Ubezpieczony zapomniał powiadomić organ rentowy o powyższej okoliczności.

/zeznania wnioskodawcy z 15.11.2018 r. 00:14:34-00:17:20 - płyta CD k. 15, 00:14:34-00:17:20 w zw. z 00:00:44-00:13:56 - płyta CD k. 15/

A. J. wystąpił w dniu 7 sierpnia 2017 r. do ZUS z wnioskiem o przekazanie jego części renty rodzinnej jego matce z dniem 1 września 2017 r.

/wniosek – k. 106 akt ZUS, zeznania wnioskodawcy z 15.11.2018 r. 00:14:34-00:17:20 - płyta CD k. 15, 00:14:34-00:17:20 w zw. z 00:00:44-00:13:56 - płyta CD k. 15/

W sierpniu 2017 r. wnioskodawca podjął pracę.

/zeznania wnioskodawcy z 15.11.2018 r. 00:14:34-00:17:20 - płyta CD k. 15, 00:14:34-00:17:20 w zw. z 00:00:44-00:13:56 - płyta CD k. 15/

Decyzją z dnia 17 sierpnia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wstrzymał wypłatę renty rodzinnej A. J. od dnia 1 września 2017 r. wobec rezygnacji z wypłaty renty rodzinnej.

/decyzja – k. 108-108 odw. akt ZUS/

Decyzją z dnia 17 sierpnia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeliczył rentę rodzinną G. J. od dnia 1 września 2017 r.

/decyzja – k. 109-109 odw. akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 14 marca 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że A. J. nienależnie pobrał świadczenie za okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 sierpnia 2017 roku w łącznej kwocie 6572,56 zł z tytułu renty rodzinnej i zobowiązał A. J. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 sierpnia 2017 roku w kwocie 6572,56 zł oraz odsetek za okres od dnia 11 stycznia 2017 roku do dnia 14 marca 2018 roku tj. do dnia wydania tej decyzji w kwocie 406,02 zł, łącznie 6978,58 zł.

/decyzja - k. 117 akt ZUS/

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie zgromadzonych w aktach sądowych oraz aktach ZUS dokumentów. Zgromadzonym dowodom Sąd dał wiarę,

a dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd uznał, że jest on wystarczający aby wyjaśnić sporną okoliczność – a mianowicie, czy A. J. nienależnie pobrał rentę rodziną za okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 sierpnia 2017 roku.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie tylko częściowo zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 67 ust. 1 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 roku poz. 1383, ze zm.) do renty rodzinnej uprawnieni są następujący członkowie rodziny spełniający warunki określone w art. 68-71:

- 1) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione;
- 2) przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności wnuki, rodzeństwo i inne dzieci, z wyłączeniem dzieci przyjętych na wychowanie i utrzymanie w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka;
- 3) małżonek (wdowa i wdowiec);
- 4) rodzice.

Na podstawie art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 roku poz. 1383, ze zm.) renta rodzinna przysługuje dzieciom (własnym, drugiego małżonka i przysposobionym):

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo

3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

W myśl ust. 2 art. 68, jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Zgodnie zaś z art. 73 ust. 1 pkt. 1, 2 i 3 w/w ustawy renta rodzinna dla jednej osoby uprawnionej wynosi 85% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu, dla dwóch osób uprawnionych wynosi 90 % tego świadczenia, dla trzech lub więcej osób - 95% tego świadczenia.

Na podstawie art. 74 ust. 1 i 2 cytowanej ustawy wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna, która podlega podziałowi na równe części między uprawnionych. W razie ujawnienia okoliczności powodujących konieczność podziału renty rodzinnej po raz pierwszy lub zmiany warunków dotychczasowego podziału renty ze względu na zmianę liczby osób uprawnionych organ rentowy dokonuje podziału świadczenia od miesiąca ujawnienia tych okoliczności. Przepisy art. 129 ust. 1 i 2 Ustawy stosuje się odpowiednio (ust. 3).

Zasada, że wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna, oznacza, iż wystarczające jest zgłoszenie wniosku o to świadczenie przez jedną osobę uprawnioną do przyznania tego świadczenia.

Obowiązek podziału jednej łącznej renty rodzinnej na równe części między uprawnionych członków rodziny, o którym mowa w art. 74 ust. 2 w/w ustawy, nie ma znaczenia technicznego, ale istotne znaczenie normatywne określające prawo każdej osoby uprawnionej do równej części renty rodzinnej dlatego, że przychody uzyskiwane z tytułu przysługujących im podzielonych części rent rodzinnych podlegają podatkowi dochodowemu od dochodów osobistych. Ponadto podział renty rodzinnej jest wyraźnie dokonywany w równych częściach pomiędzy wszystkich uprawnionych do tego jednego łącznego świadczenia w wydawanych decyzjach rentowych.

Zgodnie natomiast z art. 107a ust. 1 tej ustawy jeżeli do renty rodzinnej uprawnionych jest więcej niż jedna osoba i jedna lub kilka z tych osób zgłosi wniosek o wyłączenie z kręgu osób uprawnionych do renty, prawo do renty rodzinnej ulegnie ponownemu ustaleniu z pominięciem tej osoby (osób). Wniosek, o którym mowa w ust. 1, jest okolicznością powodującą ustanie prawa do renty rodzinnej osób wymienionych w ust. 1. (ust. 2). Ponowne ustalenie wysokości renty rodzinnej dla pozostałych osób uprawnionych do renty następuje od miesiąca, od którego wstrzymano wypłatę renty osobie, o której mowa w ust. 1. (ust. 3). Na wniosek osoby, o której mowa w ust. 1, prawo do renty rodzinnej ulega ponownemu ustaleniu, nie wcześniej jednak niż od miesiąca zgłoszenia wniosku (ust. 4).

Kwestią sporną w niniejszym postępowaniu pozostała okoliczność, czy A. J. w okresie od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 sierpnia 2017 roku kontynuował naukę, a tym samym czy należnie pobrał w tym okresie rentę rodzinną po zmarłym ojcu M. J..

Bezspornym w sprawie było, że w spornym okresie wnioskodawca, pomimo tego, że był słuchaczem szkoły, w której miał kontynuować naukę, nie uczęszczał na obowiązkowe zajęcia edukacyjne. Z zeznań samego wnioskodawcy wynika, że ostatni raz w szkole był na zajęciach w grudniu 2016 roku. Ponadto z pisma szkoły, której słuchaczem był ubezpieczony wynika, że z dniem 16 grudnia 2016 roku A. J. zrezygnował z kontynuowania nauki w (...) Szkole Policealnej dla Dorosłych w M..

A. J. w toku postępowania nie negował ostatecznie faktu nieuczęszczania przez niego na zajęcia dydaktyczne, stanął jedynie na stanowisku, że nie miał chęci do nauki i że nie powinien zwracać wskazanej w zaskarżonej decyzji kwoty bowiem przyznana mu w spornym okresie renta rodzinna powinna być przekazana jego matce, a on nie posiadał środków finansowych.

Podkreślić w tym miejscu należy, że istota renty rodzinnej służącej dziecku zmarłego ubezpieczonego sprowadza się do zapewnienia mu świadczenia umożliwiającego kontynuację nauki w celu uzyskania zdolności do samodzielnego

utrzymania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 3 września 2014 r., sygn. III AUa 1972/13, LEX nr 1506643).

Sąd Okręgowy podziela w tym zakresie dominujące i utrwalone orzecznictwo, w myśl którego określenie przez ustawodawcę w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy, iż renta rodzinna przysługuje dziecku po ukończeniu 16 roku życia do ukończenia nauki w szkole należy rozumieć nie tyle formalny status ucznia (słuchacza), co realne wypełnianie tej roli stosownie do regulaminu uczelni, w szczególności poprzez uczestnictwo w zajęciach, podchodzenie do egzaminów i przedkładanie wymaganych prac semestralnych itd. Nie mieści się w tym pojęciu takie postępowanie ucznia (słuchacza), które polega na zapisywaniu się do danej szkoły bez uczestniczenia w całości lub istotnie części zajęć, nie podchodzeniu do egzaminów i nie przedkładaniu wymaganych programem nauczania prac. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 listopada 2006 r. III UK 153/11 LEX nr 1318422; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2012 r. I UK 65/12 LEX nr 1231467; wyrok Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2012 r. I UK 96/12 LEX nr 1226829; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2013 r. I UK 471/12 LEX nr 1308053; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2014 r. I UK 414/13 LEX nr 1483946).

W stanie faktycznym niniejszej sprawy nie można dopatrzeć się w działaniach ubezpieczonego zamiaru kontynuowania nauki w szkole o czym świadczy to, iż w spornym okresie nie uczestniczył w zajęciach dydaktycznych w jakimkolwiek wymiarze. Wnioskodawca pojawiając się w szkole ostatni raz w grudniu 2016 roku tym samym zrezygnował z dalszej nauki.

Z uwagi na powyższe stwierdzić należy, że wnioskodawca nie miał woli kontynuowania nauki, stwarzał jedynie pozory jej kontynuowania, co nie pozwala na uznanie skarżącego za osobę pobierającą naukę w rozumieniu art. 68 ust. 1 pkt 2 cytowanej ustawy.

Sąd ustalił również, że odwołujący się od momentu uzyskania prawa do renty rodzinnej był regularnie pouczany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych o obowiązku ciążyącym na osobach pobierających rentę rodzinną po ukończeniu 16 roku życia, tj. do poinformowania organu rentowego o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły, a w przypadku kontynuowania nauki nadal do nadesłania zaświadczenia ze szkoły z podaniem terminu programowego jej ukończenia. Ponadto w doręczanych wnioskodawcy decyzjach była informacja, iż osoba, która nienależnie pobrała świadczenia zobowiązana jest do ich zwrotu oraz definicja nienależnie pobranego świadczenia. Dodatkowo zawarto pouczenie o możliwości złożenia wniosku o wyłączenie z kręgu osób uprawnionych do renty powodującego, że prawo do renty ulega ponownego ustaleniu z pominięciem osoby, która złożyła wniosek.

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego warunkiem uznania świadczenia za nienależnie pobrane jest prawidłowe pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia powoduje jego utratę (w całości lub w części). Pouczenie o takich okolicznościach nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z różnorodnych okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W tym sensie wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Ponieważ pouczenie dotyczy zmian w stanie faktycznym i prawnym w stosunku do stanu istniejącego w dacie przyznania świadczenia, pobierający świadczenie musi mieć możliwość skonfrontowania zmian, jakie zaszły w jego przypadku, z treścią pouczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 roku, sygn. akt I UK 394/07, LEX nr 494135, Wyrok Sądu Najwyższego z dnia

14 marca 2006 roku, sygn. akt I UK 161/05, publ. OSNP 2007/5-6/78).

Należy w tym miejscu podkreślić, że wnioskodawca nie kwestionował również okoliczności związanych z kierowanymi do niego pouczeniami związanymi z prawem do renty rodzinnej, ani też ich prawidłowości.

Zgodnie z treścią przepisu art. 138 ust. 1 i 2 pkt 1 cytowanej wyżej Ustawy emerytalnej osoba, która nienależnie pobrała świadczenia jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenie w rozumieniu ust. 2 art. 138 Ustawy uważa się m.in. świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa

do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba obierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

W myśl przepisu art. 138 ust. 4 tej Ustawy nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenie zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś przypadkach – za okres dłuższy niż 3 lata.

Wobec powyższego w ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie zachodzą przesłanki z przepisu art. 138 ust. 2 pkt 1 cytowanej Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Dla przyjęcia podstaw w nim wskazanych wymagane jest wykazanie dwóch przesłanek. Pierwsza polega na wypłaceniu świadczeń, mimo zaistnienia okoliczności powodujących ich zawieszenie lub ustanie.

W związku z czym należy wskazać, iż organ rentowy słusznie przyjął w zaskarżonej decyzji, iż brak było podstaw do pobrania przez wnioskodawcę świadczenia w okresie od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 sierpnia 2017 roku, zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten uzależnia bowiem prawo do renty rodzinnej przysługującej dziecku po ukończeniu 16 roku życia od kontynuacji nauki w szkole. Druga przesłanka dotyczy zaś wykazania, że osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, która to okoliczność została przez Sąd zbadana i nie była nawet kwestionowana przez skarżącego.

Natomiast podnoszona przez wnioskodawcę okoliczność, że nie powinien zwracać wskazanej w zaskarżonej decyzji kwoty renty rodzinnej bowiem przyznana mu i wypłacana w spornym okresie renta rodzinna powinna zostać przyznana jego matce pozostaje bez znaczenia z uwagi na wskazane pouczenie w tym zakresie wnioskodawcy przez organ rentowy w decyzjach ZUS. Bezspornym jest, że wnioskodawca, jak sam przyznał, nie poinformował organu rentowego o fakcie zaprzestania uczęszczania do w/w szkoły bowiem zapomniał to uczynić. Odnośnie przekazania jego części renty rodzinnej matce z dniem 1 września 2017 r. A. J. wystąpił do ZUS z wnioskiem dopiero w dniu 7 sierpnia 2017 r. W świetle powołanych przepisów brak jest możliwości dokonania z mocą wsteczną ponownego podziału pomiędzy osoby uprawnione renty rodzinnej za okresy, w których jedna lub niektóre z osób uprawnionych nienależnie pobrały przypadające na nie równe części renty rodzinnej.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie wnioskodawcy w zakresie obowiązku zwrotu pobranych świadczeń za okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 sierpnia 2017 roku, jako niezasadne oddalił, o czym orzekł w punkcie 2 sentencji wyroku.

Natomiast w ocenie Sądu nie jest zasadne obciążenie ubezpieczonego obowiązkiem uiszczenia odsetek od świadczenia pobranego z tytułu renty rodzinnej za okres od dnia 11 stycznia 2017 roku do dnia 14 marca 2018 roku, czyli do daty wydania decyzji.

Stosownie do treści art. 84 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 roku, poz. 1778, z późn. zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

Zgodnie z ust. 9 analizowanego przepisu przepisy ust. 1-8 stosuje się także do pieniężnych świadczeń innych niż z ubezpieczeń społecznych, wypłacanych przez Zakład na mocy odrębnych przepisów.

W myśl przywołanego ust. 11 wskazanego przepisu - jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek za zwłokę.

Istotną kwestią jest ustalenie daty wymagalności nienależnie pobranego świadczenia. Organ rentowy naliczył odsetki od tego świadczenia za okres od dnia 11 stycznia 2017 roku do dnia 14 marca 2018 roku, tj. do dnia wydania spornej decyzji, a zatem niejako uznał, iż miał prawo żądać ich zwrotu już w dacie wypłaty tego świadczenia w miesiącu, w którym świadczenie to stało się nienależne.

Z poglądem takim nie sposób się zgodzić. Trzeba bowiem przypomnieć, że świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych są wypłacane. Nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy o emeryturach i rentach uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku

z dnia 3 lutego 2010 roku w sprawie I UK 210/09 (LEX nr 585713).

Odesłanie do prawa cywilnego w kwestii naliczania i ustalania odsetek oznacza, że organ rentowy naliczać powinien odsetki ustawowe (art. 359 § 2 k.c.) osobie zobowiązanej do ich zapłaty od dnia doręczenia decyzji obligującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (por. orzecznictwo Sądu Najwyższego odnoszące się do stosunków cywilnych: wyrok z dnia 8 lipca 1977 roku, sygn. akt II CR 233/77, LEX Nr 7962; uchwała z dnia 6 marca 1991 roku, III CZP 2/91, OSNAPiUS 1991, nr 7, poz. 93; wyrok z dnia 30 marca 1998 roku, III CKN 330/97, OSNAPiUS 1998, nr 12, poz. 209).

W wyroku z dnia 3 grudnia 2013 roku, w sprawie III AUa 436/13 (Lex 1409160) Sąd Apelacyjny w Łodzi wskazał także, że skoro wydanie decyzji administracyjnej jest konieczne w celu stwierdzenia obowiązku zwrotu przez ubezpieczonego - na podstawie art. 138 ust. 1 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - nienależnie pobranego świadczenia, nie może być mowy o opóźnieniu w spełnieniu tego obowiązku przed wydaniem tej decyzji. "Żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą też chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Konsekwencją powyższego jest zatem uznanie, że nie ma podstaw do żądania przez organ rentowy zwrotu odsetek naliczanych od dnia wypłaty świadczenia uznanego za nienależnie pobrane.

W związku z powyższym decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie żądania zwrotu odsetek uznać należy za nieprawidłową.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych uznając, że A. J. nie ma obowiązku zwrotu odsetek za okres od dnia 11 stycznia 2017 roku do dnia 14 marca 2018 roku w kwocie 406,02 zł, o czym orzekł w punkcie 1 sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi ZUS wypożyczając akta rentowe.

K.W.